

Гриб Кузьма Кіндратович

Біографія

Кузьма ГРИБ

Гриб Кузьма Кіндратович народився 30 жовтня 1910 року в с. Верхівка на Вінниччині в сім'ї сільських злидарів, які наймитували. Хлопцеві не виповнилося й чотирьох літ, як його батька забрали на війну захищати "престол и отечество". 1920 року комнезам направив малого Кузьму в сирітський будинок при Бессарабській комуні в с. Ободівка. Там він закінчив семирічку і виїхав до Вінниці, де влаштувався на підготовчі курси. Потім вступив до Вінницького інституту соціального виховання, після закінчення якого в 1933 році був направлений на роботу в Ново-Архангельську середню школу. Рятуючись від репресій, таємно полишив село і після тривалих поневірянь опинився в Тольянківському сільськогосподарському технікумі.

У вересні 1941 року, коли правобережна Україна була окупована гітлерівськими військами, організував з учнів технікуму підпільну патріотичну групу, яка згодом перетворилася в партизанський загін, що діяв у басейні річки Унави на Черкащині. Гриб особисто писав, друкував і розповсюджував серед населення листівки, відозви, заклики.

У грудні 1943 року, в одному з боїв, з якими загін проривався з оточення назустріч Червоній Армії, Гриб був поранений і захоплений у полон. На допитах в Уманській тюрмі фашисти скалічили його і прирекли на смерть. Та завдяки щасливому випадку Грибові з шістьма бойовими побратимами вдалося втекти і перебратися до своїх.

Після лікування К. Гриб написав і надіслав на адресу ЦК КП(б)У розширений звіт про діяльність свого загону на окупованій території. Той звіт засвідчили дванадцять райкомів партії, після чого він був затверджений Українським штабом партизанського руху (УШПР). Партизанам видали зарплатню, вручили бойові нагороди, а їхнього командира направили на роботу директором середньої школи № 133 м. Києва. Тільки не судилось йому там довго допрацювати. 14 травня 1946 року його несподівано заарештували і без жодних пояснень кинули до одиночної камери внутрішньої тюрми.

Минуло кілька тижнів, перш ніж Гриба викликали на допит. Слідчий зустрів охлялого від голоду партизанського командира такими словами:

"Скажи, на милість: чому тебе не повісили гестапівці?"

Та це була лише увертюра до замисленої драми. Потім почалося: за скільки срібляників продався Бандері? Які настанови ОУН виконував очолюваний тобою загін? Скількох комуністів видав німцям, а скількох розстріляв сам? І скільки хлопців та зброї переправив у бандерівську УПА? З яким завданням гестапо заслало тебе в радянський тил?...

Слідство тривало рік. І хоча Гриб не визнав жодного із звинувачень, на 13 травня 1947 року було призначено суд, на який беріївські підручні викликали близько двох десятків штатних лжесвідків. Саме вони й підтвердили абсурдні звинувачення. Як

наслідок — Гриб був засуджений на 15 років позбавлення волі із подальшою поразкою в правах і конфіскацією належного майна.

Покарання відбував у Мордовських таборах (ст. Потьма, п/в Явас) без права листування й одержування посилок. Його сусідом по нарах виявився колишній заступник А. Шептицького отець Й. Сліпий — майбутній кардинал Ватикану. Завдяки старанням гестапівців, які зробили Гриба інвалідом в Уманській тюрмі, на лісоповал його не посилали, а прилаштували в майстерні дантиста, що допомогло йому вижити.

Через два роки після смерті "вождя всіх трудящих" у зону прибула з Москви спеціальна комісія. Вона оперативно переглядала судово-слідчі справи і на підставі Указу Президії Верховної Ради Союзу РСР від 17 вересня 1955 року достроково амністувала тисячі й тисячі в'язнів. 18 жовтня 1955 року Гриб теж опинився на волі. А 18 лютого 1956 року військовий трибунал КВО скасував вирок від 17 травня за відсутністю складу злочину і реабілітував . незаслужено поганьбленого партизанського командира.

Повернувшись на волю, Кузьма Гриб віддався літературній творчості. 1958 року вийшла друком його перша повість "Бойове завдання". Затим побачили світ повісті "Побратим" (1960), "Зрадливі кульбаби" (1961), "Климко" (1964), "Перший постріл" (1974), збірки оповідань "В зоряну ніч" (1970), "Партизанські таємниці" (1979), документальна оповідь "За Унавою — партизани" (1977) та ін.

За збірку повістей "Назустріч юності" Кузьмі Грибу в 1986 році було присуджено літературну премію імені Лесі Українки.

Олекса Мусієнко

ЛУ 29 (4438) 19.07.1991